

Lihatööstuse 2017. aasta 3 kuu ülevaade

Joosep Lukk

*kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakond / peaspetsialist
31.07.2017*

Lühikokkuvõte

- Eesti lihatoodete toodangu rahaline väärtus oli 67,4 mln euro suurune ja kasvas aastaga 3,4% võrra.
- Lihatööstuse müügitulu oli 72,1 mln eurot (+4,3%), kogukulud kasvasid kiiremas tempos ja olid 71,5 mln eurot (+6,7%). Lihatööstuse kogukasum¹ oli 0,6 mln euro suurune, vähenedes varasemaga võrreldes 72,7%. Sarnaselt enamusele toiduainetööstuse sektoritele suurenes ka lihatöötlemise sektoris töötavate inimeste arv, seda 8,7% ning küündis ligi 3100ni. See aga ei suurendanud efektiivsust vaid kasvatas sektori tööjõukulusid 4,2% ning sektori tööviljakus langes 15,2%.
- Eksporditud liha- ja lihatoodete käive oli 11,8 mln eurot, olles varasemast 6,3% suurem. Imporditi 29,6 mln euro (+8,9%) väärtuses liha- ja lihatooteid.
- Lihatööstus investeeris 2,4 mln eurot, mida oli varasemast aastast 60% enam.

Sissejuhatus

Eesti lihatöötlemise sektori ülevaate tegemisel on **kasutatud Eesti Statistikaameti (SA) lühiajastatistika avaliku andmebaasi andmeid², mis hõlmavad kuulist (aasta I kvartal) vaatlusperioodi**. Ülevaates esitatud piimatoodete hinnainfo põhineb Eesti Konjunktuuriinstituudi (EKI) ja varasemalt Kantar Emori (endine AS TNS Emor) kogutavatel andmetel. Lihatööstuse võrdluse korral toiduainetööstusega sisaldavad toiduainetööstuse andmed lisaks toiduainete tootmisele ka joogitootmise andmeid.

Lihatöötlemissektori statistilisi näitajaid tõlgendades tuleb arvestada, et valimisse kuulub ettevõtjaid, kellel on põhitegevusele lisaks mitmeid lisategevusalasid (nt looma-, linnu- ja taimekasvatus, sööda tootmine, transporditeenused jm). Antud ülevaates on käsitletud sektori kõigi valimisse kuuluvate ettevõtjate keskmisi näitajaid, mis ei pruugi kajastada kõigi sektori

¹ Kogukasum = müügitulu – kulud kokku (ei ole sama mis puhaskasum)

² <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/databasetree.asp>

ettevõtjate olukorda võrdselt, vaid näitavad valimi statistilist üldistust. Üksikute ettevõtjate näitajad võivad ülevaate keskmisest oluliselt erineda.

Lihatööstusena käsitletakse antud ülevaates üldistatuna lihatöötlemise sektori ettevõtteid, kelle põhitegevusala kood EMTAK 2008³ kohaselt on C101 (liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine), sh:

- Liha töötlemine ja säilitamine, k.a tapamajade tegevus⁴
 - loomade tapmine ning liha (looma-, sea-, lamba-, lambatalle-, küüliku-, jänese-, kaameliliha jne) ettevalmistamine ja pakkimine tapamajades;
 - värske, jahutatud või külmutatud liha tootmine lihakehadena (rümpadena);
 - värske, jahutatud või külmutatud liha tootmine raietükkidena;
 - toornahkade tootmine tapamajades, k.a karvatustamine;
 - peki ja muu toidukõlbliku loomse rasva sulatamine (v.a linnurasva sulatamine);
 - loomse rupsi töötlemine;
 - kitkevilla tootmine.
- Linnuliha töötlemine ja säilitamine, k.a sulgede tootmine⁵
 - kodulindude tapmine, kitkumine ja pakkimine tapamajades;
 - värske, jahutatud või külmutatud liha tootmine raietükkidena;
 - toidukõlbliku linnurasva sulatamine;
 - sulgede ja udusulgede tootmine.
- Liha- ja linnulihatoodete tootmine⁶
 - kuivatatud, soolatud ja suitsutatud liha tootmine;
 - lihast, rupsist (k.a maksast) või verest toodete ja konservide tootmine (nt viinerid, salaami, servelaatvorstid, teevorstid, keedusingid, veri- ja maksavorstid, pasteedid, tarrendid, rulaadid);
 - inimtoiduks kõlbmatu pulbri, jahu ja graanulite tootmine lihast või rupsist; rasvakõrnete tootmine.

Rahvusvaheline lihaturg

ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) lihhinnaindeks⁷ oli 2017. aasta 3 kuu lõppedes 165,2 punkti tasemel, ilmutades varasemaga võrreldes selgeid tõusu märke. Euroopa Liidus (EL) paranes antud perioodil sea- ja kanaliha kokkuostuhind, veiseliha oma oli väikeses languses. Veiseliha toodang ning ka eksport liikusid aga tõusvas joones. Detailsemalt kirjeldab EL-i turuolukorda Euroopa Komisjoni vaatluskeskuse veebileht⁸. EL-i veiseliha keskmine 3 kuu hind oli 2017. aastal ühe kilogrammi kohta 3,69 eurot, sealiha hind 1,54 eurot ja broileriliha 1,79 eurot. Veiseliha keskmine hind langes 0,6% ning sea- ja broileriliha kallines vastavalt 20,4% ja 0,3%.

³ Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator

⁴ Siia ei kuulu liha pakendamine.

⁵ Siia ei kuulu liha pakendamine.

⁶ Siia ei kuulu külmutatud valmisroogade tootmine lihast ja linnulihast, lihasuppide tootmine, liha hulgikaubandus, ning liha- ja linnulihatoodete pakendamine.

⁷ <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>

⁸ http://ec.europa.eu/agriculture/market-observatory/meat_et

Positsioon majanduses

Lihatöötlemise sektori moodustavad Eestis keskel läbi 50 töötlemisettevõtet ja väikemajapidamist, millest viis suuremat tööstust annavad üle 90% kogu lihatöötlemise sektori müügitulust.

SA esialgsetel andmetel tootis lihatööstus 2017. aastal 3 kuuga 67,4 mln euro väärtuses toodangut, mida oli 3,4% rohkem kui aasta varem sama perioodiga. Maaeluministeeriumi arvutustel moodustas lihatööstuse rahalises vääringus toodang 2,7% töötleva tööstuse (-0,2 protsendipunkti) ja 18,5% toiduainetööstuse (-0,9 protsendipunkti) toodangust.

Viimaste saadaolevate SA andmete järgi oli Eestis (2016. aasta lõpu seisuga) 248,2 tuhat veist (-3,2%), 265,9 tuhat siga (-12,7%), 90,6 tuhat lammast ja kitse (-0,3%) ning 2112,0 tuhat lindu (-2,3%).

3 kuu tapmismahud võrreldes eelnenud aastaga kasvasid, va veiste puhul, mille osas pärast suuremat loomade arvu vähenemist on tapamaht langenud. Tegevusloaga lihakäitlemisettevõtetes tapeti 8,3 tuhat veist ning saadi 2092 tonni veiseliha. Tapetud veiste arv oli 600 ehk 6,7% võrra väiksem ja liha kogus 158 tonni (-7,0%) vähenenud.

Sigu tapeti 131,1 tuhat ja saadi 10,7 tuhat tonni sealiha. Tapamaht suurenes 1100 sea (1,1%) võrra. Sealiha saadi 144 tonni (1,4%) varasemast enam.

Lammaste ja kitsede tapamaht oli 1500 looma, mida oli 300 looma (25,0%) enam. Lamba- ja kitseliha saadi 27,0 tonni, mida oli ka 6,0 tonni (29,0%) varasemast enam.

Tabelis 1 on esitatud viimased saadaolevad andmed lihatoodangu ja liha tööstustoodangu kohta, seda aastastatistikana.

Tabel 1. Eesti lihatoodang kokku 3 kuuga (tapakaalus) ja liha tööstustoodangu jagunemine 2011–2017, tuhat tonni

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Lihatoodang kokku	80,6	78,4	79,8	80,7	83,2	77,9	..
Vorsttooted	36,5	34,5	33,5	30,4	29,6	30,9	..
keeduvorst	11,9	11,5	11,3	11,2	10,0	9,5	..
sardellid	3,5	3,4	3,3	3,3	3,2	3,3	..
viinerid	11,3	10,2	9,8	9,4	9,0	8,8	..
poolsuitsuvorst	5,8	4,4	4,2	3,6	3,5	3,4	..
täissuitsuvorst	1,0	1,0	1,3	1,6	1,7	1,8	..
maksavorst	0,9	1,1	0,9	2,1	1,0	1,0	..
verivorst	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3	..
muud vorsttooted	0,8	1,5	1,4	1,7	1,2	1,8	..

Allikas: Statistikaamet; .. andmed pole avaldatud; andmed 31.07.2017 seisuga

Liha ja lihatoodete väliskaubandus

2017. aastal esimese kolme kuuga oli Eesti päritolu liha ja –toodete ekspordikäive 9% kasvanud, olles 12,7 mln euro suurune. Kogu lihatoodete ekspordikäibest moodustas Eesti päritolu eksport 71%. Reekspordi väärtuseks oli 5,2 mln eurot. Suurima osakaalu eksporti andsid konservid

(3,3 mln €; +11%), vorstitooted (3,1 mln €; +6%) ja sealiha (3,1 mln €; +21%). Eesti lihatoodete peamiseks ekspordi sihtriikideks olid Läti, Soome, Leedu ja Uus-Meremaa.

Impordi käive oli 29,6 mln euro suurune (+8,9%). Suurimas väärtuses imporditi sealiha (11,8 mln €; +26%), linnuliha (6,7 mln €; -14%) ja konserve (4,7 mln €; +15%). Liha ja lihatooteid imporditi peamiselt Poolast, Leedust, Lätist ja Soomest.

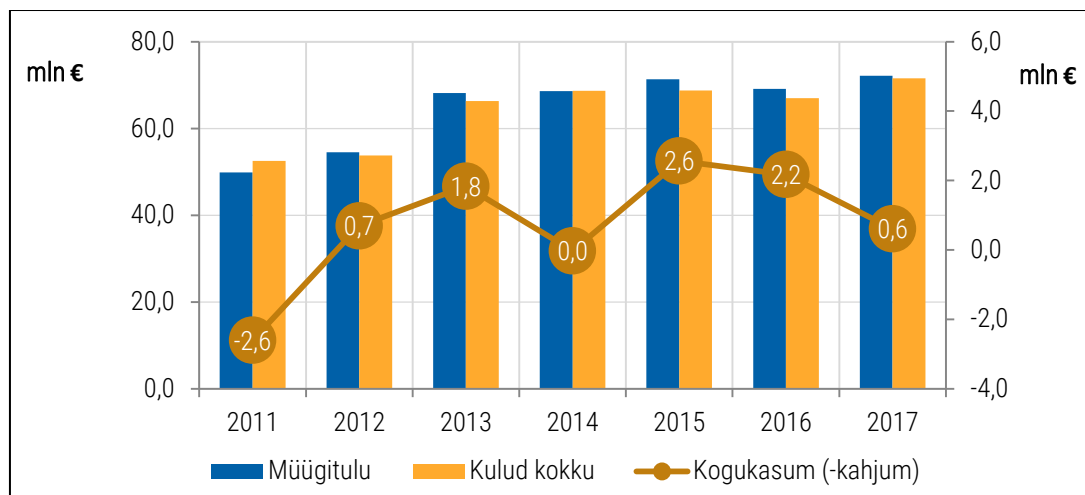
2017. aasta 3 kuuga oli Eesti päritolu elusloomade ekspordikäive langenud 40%, olles 4,4 mln euro suurune. Elusloomade impordikäive kasvas võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 87%, ning oli 2,2 mln euro väärtuses.

Elusveiste ekspordikäive langes võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 40% ning elussigade impordikäive tõusis ligi 110%. Eesti päritolu elusveiste ekspordikäibe languse põhjustas Türgi osakaalu vähenemine, mis tulenes tollimaksude tõusust⁹.

Majandusnäitajad

Lihatööstuse müügitulu ja kulude tase on püsinud alates 2013. aastast stabiilsena. 2017. aastal 3 kuuga oli lihatööstuse müügitulu 72,1 mln eurot, mis oli eelmise aastaga võrreldes 4,3% suurem (joonis 1). Lihatööstuse kogukulud olid 71,5 mln eurot ning kasvasid 6,7% ehk kiiremas tempos kui müügitulu. Lihatööstuse kogukasum oli 0,6 mln eurot ning vähenes eelmise aastaga võrreldes 73%.

Joonis 1. Lihatööstuse 3 kuu müügitulu, kogukulud ja kogukasum (-kahjum) 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, andmed 31.07.2017 seisuga

Lihatööstuse puhas lisandväärtus¹⁰ oli 11,9 mln eurot, mis oli eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 9,2% väiksem (joonis 2). Lihatööstuse puhta lisandväärtuse kasvule mõjus negatiivselt sektori efektiivsuse langus, mida mõjutas sektori tööjõukulude kasv 4,2%. Lihatööstuse tööjõukulud olid 2017. aastal 3 kuuga 11,3 mln eurot. Lihatööstuse puhas lisandväärtus

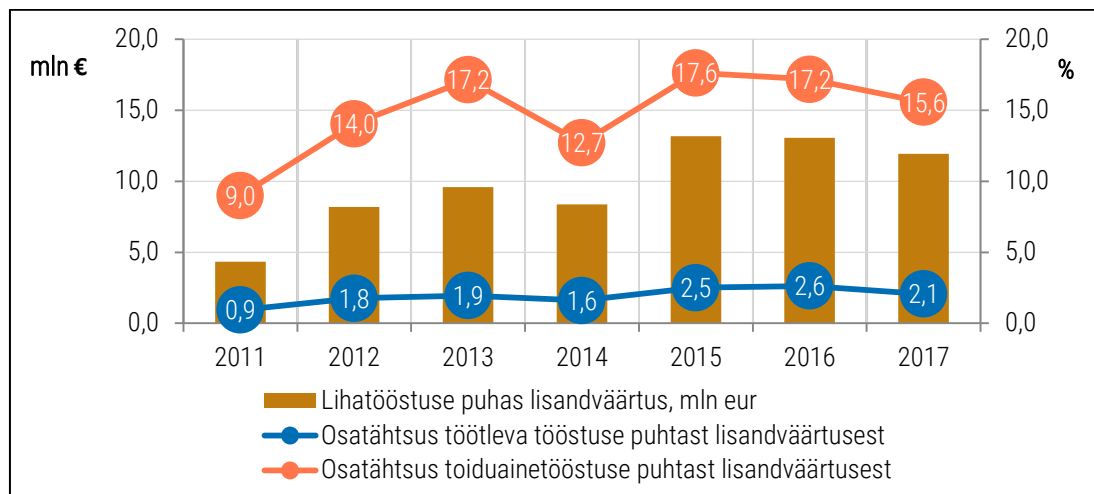
⁹ Ülevaade lihasektori kaubavahetusest 2017. aasta I kvartalis

<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/ylevaated/kaubavahetus-2017-03-liha-ulevaade.pdf>

¹⁰ Puhast lisandväärtust = (müügitulu - kulud kokku) + tööjõukulud

moodustas 2,1% töötleva tööstuse ja 15,6% toiduainetööstuse puhtast lisandväärtusest ning vähenes vastavalt 0,6 ja 1,6 protsendipunkti.

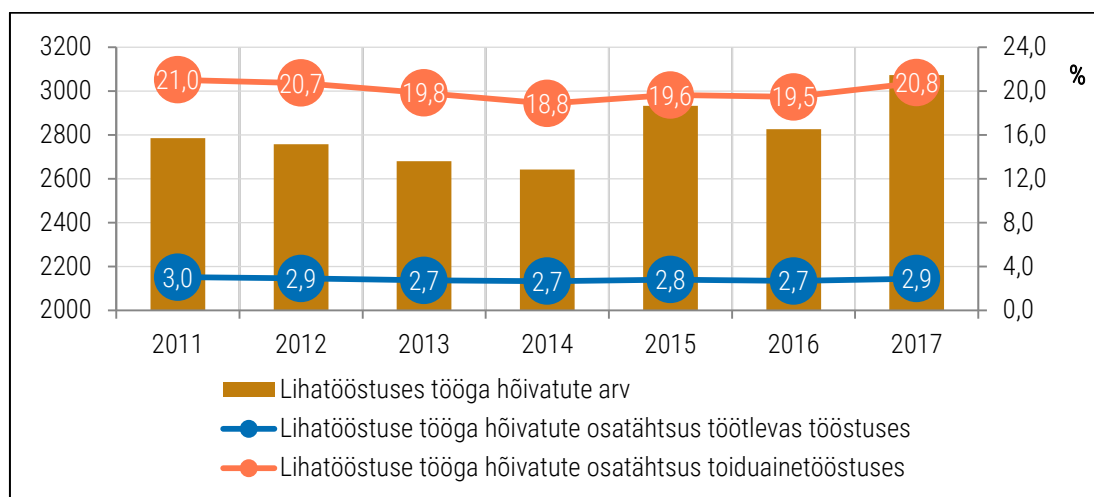
Joonis 2. Lihatööstuse 3 kuu puhas lisandväärtus 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Lihatööstuses oli keskmiselt 3072 tööga hõivatud isikut¹¹ (joonis 3) ning seda oli 8,7% rohkem võrreldes varasemaga. Lihatööstuses hõivatute osatähtsus võrreldes töötleva- ja toiduainetööstusega suurenes, vastavalt 0,2 ja 1,3 protsendipunkti.

Joonis 3. Lihatööstuses 3 kuuga keskmiselt tööga hõivatud isikute arv 2011–2017

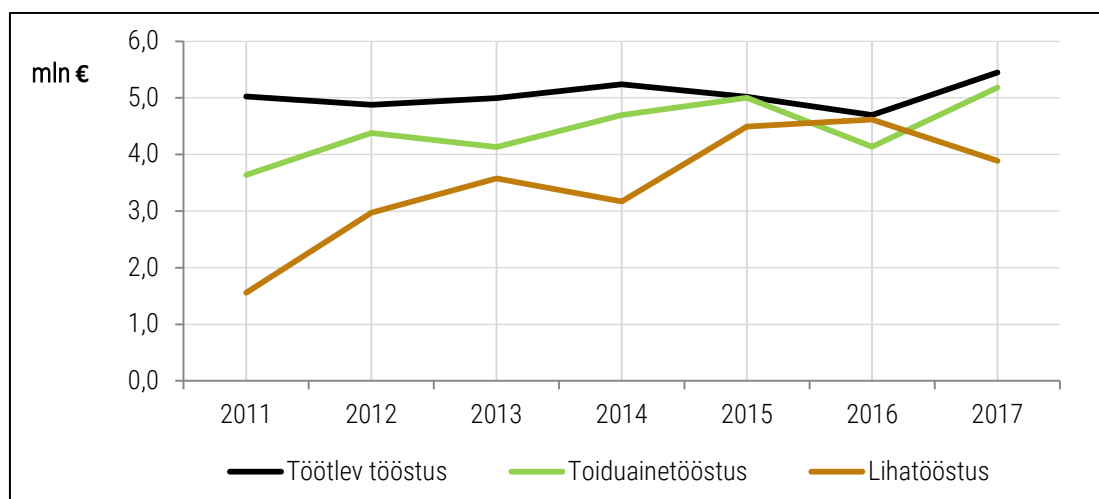
Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Tööviljakus¹² hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel oli lihatööstuses 3,9 mln euro suurune ja eelmise aastaga võrreldes langes see näitaja 15,8% (joonis 4). Üheltpoolt avaldas sellele mõju tööjõukulude kiire suurenemine, teisalt töötajate arvu kasv olukorras, kus efektiivsus ei suurenenud.

¹¹ Tööga hõivatud isikud – kõigi ettevõttes töötavate isikute arv, olenemata tööajast (sh omanikud ja nende tasuta töötavad pereliikmed, osaajaga töötajad, hooajatöötajad jt)

¹² Tööviljakus = puhas lisandväärtus / tööga hõivatud inimeste arv

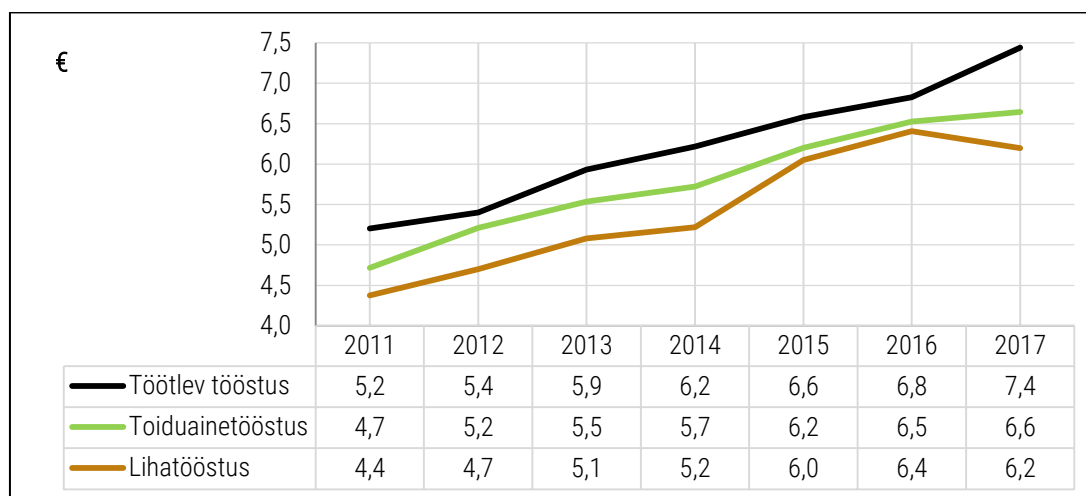
Joonis 4. Lihatööstuse 3 kuu tööviljakus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Maaeluministeeriumi arvutustel oli lihatööstussektori keskmine brutotöötasu 6,2 eurot tunnis, mis oli varasema aasta sama perioodiga võrreldes 3,2% võrra väiksem (joonis 5).

Joonis 5. Lihatööstuse 3 kuu keskmine bruto töötasu tunnis 2011–2017

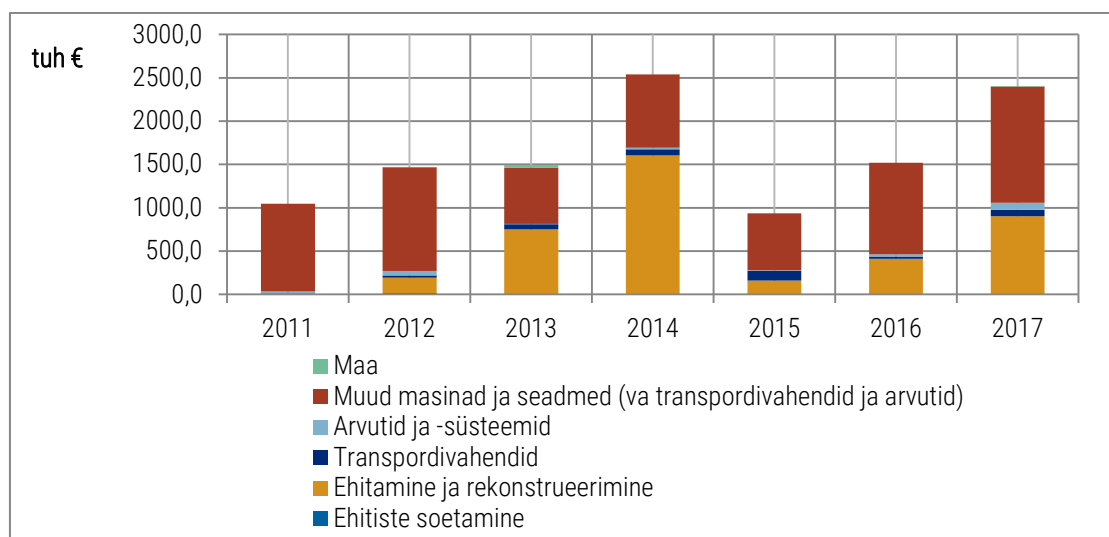

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Investeeringud

Lihatööstus investeeris 2017. aastal 3 kuuga materiaalsesse põhivarasse kokku 2,4 mln eurot, mida oli eelnevast 60% rohkem (joonis 6).

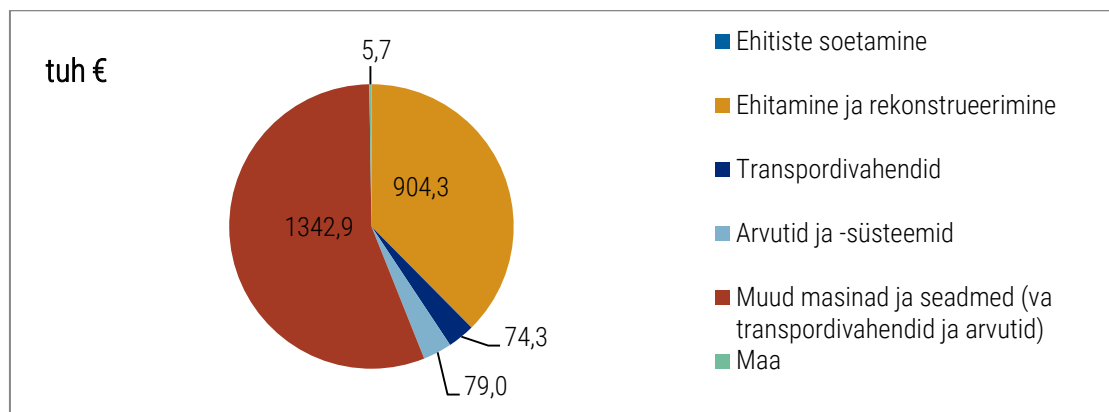
Joonis 6. Lihatööstuse 3 kuu investeeringud 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Enim investeeriti tehnoloogiliselt poolelt masinate, seadmete ja inventari soetamiseks – kokku 1,3 mln eurot, mida oli võrreldes varasema perioodiga 27,3% enam (joonis 7). Ehitamisse ja rekonstrueerimisse investeeriti 904,3 tuhat eurot, arvutitesse ja -süsteemidesse 79 tuhat eurot ning transpordivahenditesse 74,3 tuhat eurot ning maa ostu 5,7 tuhat eurot.

Joonis 7. Lihatööstuse investeeringud 3 kuuga 2017. aastal

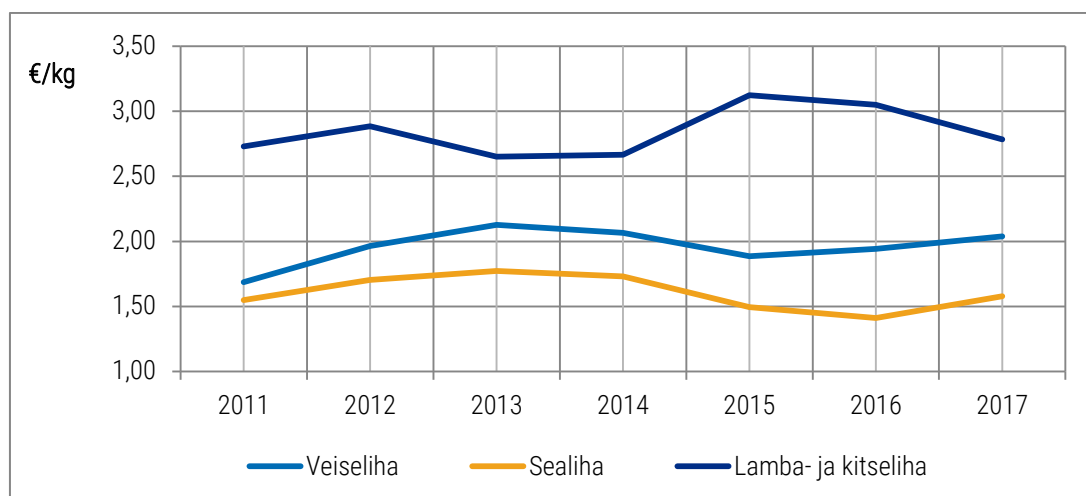

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Liha kokkuostuhind

SA andmetel sea- ja veiseliha keskmine kokkuostuhind võrreldes eelneva aastaga tõusis, ühe kilogrammi sealiha maksumus oli 1,58 eurot (+12,1%), veiseliha puhul 2,04 eurot (+5,2%). Lamba- ja kitseliha keskmine kokkuostuhind veidi langes ja kilogramm maksis 2,79 eurot (-8,5%).

Joonis 8. Lihade 3 kuu keskmised kokkuostuhinnad 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Liha ja lihatoodete jaehinnad

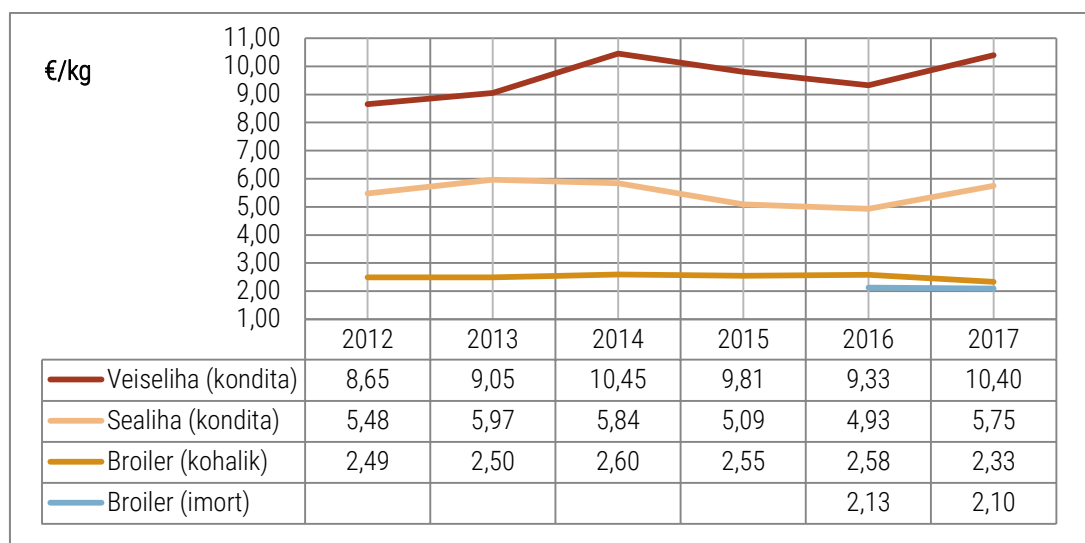
Varasemalt kogus liha- ja lihatoodete jaehindu Kantar Emor (endine TNS Emor), aga alates 2016. aasta jaanuarist kogub neid Eesti Konjunkturiinstituut (EKI). Sellest tulenevalt võib kogutavates hindades esineda erinevusi, osade toodete hindade kogumine on küll jätkunud, aga teise tootegrupina.

Vaadeldes jaehindu lihade kaupa (joonis 9), siis keskmisena maksis üks kilogramm veiseliha 10,40 eurot (+11,5%), sealiha 5,75 eurot (+16,6%), kohalik broileriliha 2,33 eurot (-9,7%) ning imporditud broileriliha 2,10 eurot (-1,4%).

Euroopa Komisjon koondab erinevate lihade kategooriate kaupa müügihindu nii EL-i keskmise kui liikmesriikide arvestuses¹³.

¹³ Euroopa Komisjoni kogutavate lihade müügihindade statistika http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/price-monitoring/monthly-prices/index_en.htm

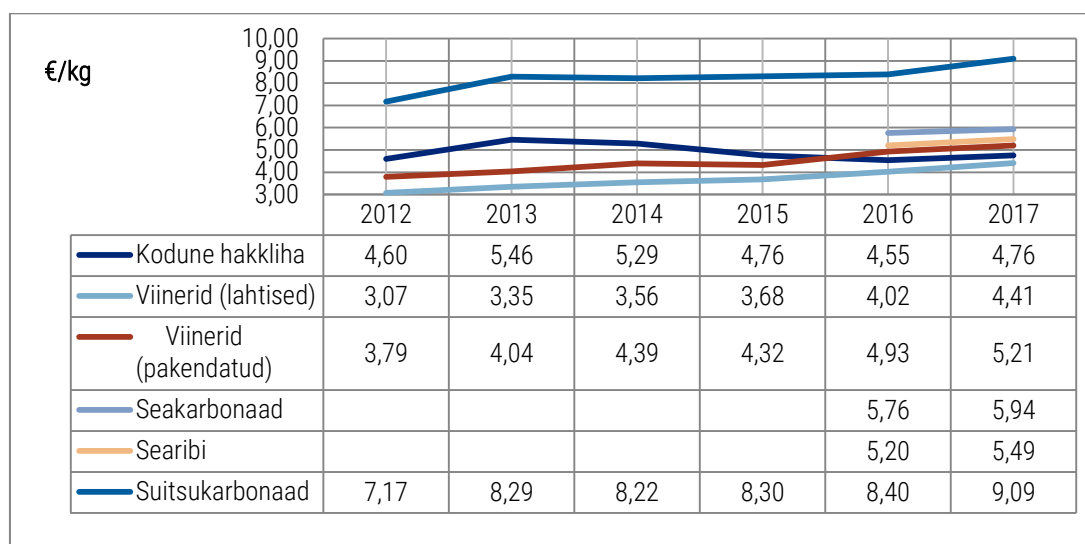
Joonis 9. Lihade 3 kuu keskmised jaehinnad 2012–2017

Allikas: EKI, Kantar Emor, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Lihatoodete keskmised jaehinnad Eesti müügikohtades olid EKI andmetel ühe kilogrammi kohta kallinesid ja olid järgnevad (joonis 10): kodune hakkliha maksis 4,76 eurot (+4,6%), lahtised viinerid 4,41 eurot (+9,7%), pakendatud viinerid 5,21 eurot (+5,7%), suitsukarbonaad 9,09 eurot (+8,2%) ja seakarbonaad 5,94 eurot (+3,1%) ning searibi 5,49 eurot (+14,2%).

Joonis 10. Lihatoodete 3 kuu keskmised jaehinnad 2012–2017

Allikas: EKI, Kantar Emor, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga

Lihasektori andmete võrdlev tabel

Tabel 2. Olulisemad näitajad 2016. ja 2017. aasta 3 kuu võrdluses

Näitaja	2016	2017	Muutus (%)
Lihatoodete väärtus, mln €	65,2	67,4	+3,4
Lihatoodete eksport, mln €	11,1	11,8	+6,3
Majandusnäitajad			
Keskmine tööga hõivatute arv	2826	3072	+8,7
Müügitulu, mln €	69,1	72,1	+4,3
Kulud kokku, mln €	67,0	71,5	+6,7
Kogukasum (-kahjum), mln €	2,2	0,6	-72,7
Puhas lisandväärtus, mln €	13,1	11,9	-9,2
Tööviljakus puhta lisandväärtuse alusel, tuh €	4,6	3,9	-15,2
Keskmine bruto töötasu tunnis, €	6,4	6,2	-3,1
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse kokku, mln €	1,5	2,4	+60,0
Liha- ja lihatoodete keskmised jaehinnad			
Veiseliha (kondita), €/kg	9,33	10,40	+11,5
Sealiha (kondita), €/kg	4,93	5,75	+16,6
Broiler (kohalik), €/kg	2,58	2,33	-9,7
Broiler (import), €/kg	2,13	2,1	-1,4
Keeduvorst, €/kg	4,41	4,74	+7,5
Kodune hakkliha, €/kg	4,55	4,76	+4,6
Viinerid (lahtised), €/kg	4,02	4,41	+9,7
Viinerid (pakendatud), €/kg	4,93	5,21	+5,7
Seakarbonaad, €/kg	5,76	5,94	+3,1
Searibi, €/kg	5,20	5,49	+14,2
Suitsukarbonaad, €/kg	8,40	9,09	+8,2
Lihade keskmised kokkuostuhinnad			
Veiseliha, €/kg	1,94	2,04	+5,2
Sealiha, €/kg	1,41	1,58	+12,1
Lamba- ja kitseliha, €/kg	3,05	2,79	-8,5
Legend			
pp	protsendipunkti		
	kasvanud		
	kahanenud		

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, 31.07.2017 seisuga

Lihasektori andmete pikk aegrida

Tabel 3. Olulisemate näitajate 3 kuu aegrida 2001–2017

Näitaja	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tööga hõivatute arv	2157	2366	2441	2526	2441	2683	3058	2734	2960	2858	2784	2757	2697	2641	2932	2826	3072
Müügitulu, mln €	27,1	28,4	29,2	31,7	33,6	41,6	47,1	49,6	53,9	50,2	49,9	54,5	68,2	68,6	71,3	69,1	72,1
Kulud kokku, mln €	..	27,5	28,0	30,5	32,7	39,7	44,8	49,3	53,3	49,9	52,5	53,8	66,4	68,7	68,8	67,0	71,5
Kogukasum (-kahjum), mln €	..	0,9	1,3	1,2	0,9	1,9	2,3	0,3	0,6	0,2	-2,6	0,7	1,8	0,0	2,6	2,2	0,6
Tööjõukulud, mln eurot	2,6	3,1	3,3	3,9	4,1	5,1	6,5	7,3	7,9	7,4	6,9	7,5	7,7	8,4	10,6	10,9	11,3
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln €	1,4	2,2	1,8	2,2	4,4	2,6	1,0	5,7	0,9	0,7	1,0	1,5	1,5	2,5	0,9	1,5	2,4
Liha ja -toodete ekspordi väärtus, mln €	9,2	14,6	11,4	11,4	11,1	11,8

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 31.07.2017 seisuga